

Assemblea ciutadana pel clima Mallorca. Ciutat-illa.

Bones a tothom,

Soc na Margalida Mestre, soc geògrafa i he dedicat els meus darrers anys a treballar en la recerca i en la planificació urbanística i sectorial.

Abans d'entrar en qüestió volia agrair la convidada a formar part d'aquest debat als organitzadors i a la gent implicada ja que estic convençuda de que fa falta ser-hi i implicar-se per poder contribuir a un futur més esperançador, pensat des de la comunitat.

Fa uns anys vaig presentar la meva tesi doctoral, mitjançant la qual vaig fer recerca entorn al funcionament de les dinàmiques urbanes i metropolitanes de la Palma i també entorn a la concepció de ciutat. Es podria dir que és una contribució a l'enteniment territorial.

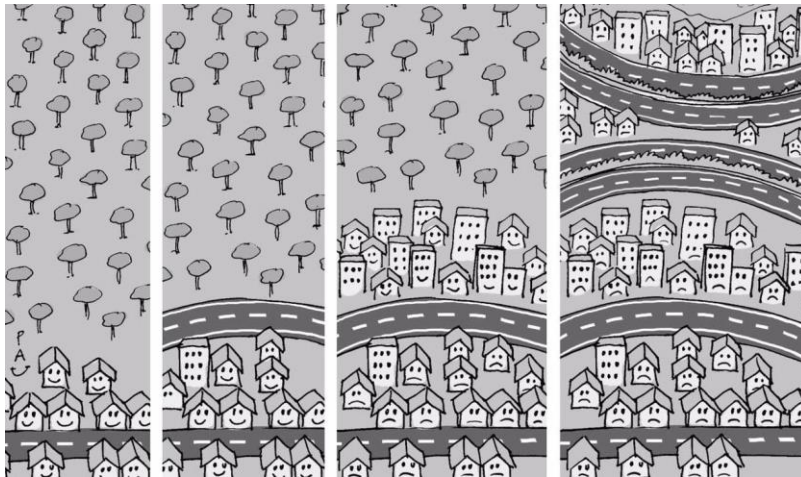
El que he preparat per posar en comú són algunes de les principals conclusions de la meva recerca, mesclades i evolucionades amb feines i pensaments posteriors relacionades amb l'ordenació del territori, la concepció de ciutat i amb la necessitat d'actuar davant l'emergència climàtica.

La meva recerca va començar amb una pregunta o hipòtesi inicial que era saber fins on arriba la ciutat de Palma, i per fer-ho vam pensar en aplicar diferents mètodes de delimitació metropolitana.

Els mètodes de delimitació metropolitana són diferents metodologies aplicades a una o diverses variables (la mobilitat per exemple) mitjançant les quals s'intenten trobar característiques comuns entre els diferents municipis que envolten la ciutat-municipi, per tal d'englobar-los dins un mateix àmbit, dins el qual s'entén que hi ha crescut o s'hi ha estès la ciutat.

Es suposava que amb l'evolució de la urbanització a l'illa de Mallorca la ciutat de Palma s'havia estès arreu. Es sabut per tots que l'evolució de la urbanització a l'illa ha anat ocorrent a cop d'època o d'etapa de benevolència econòmica, els coneguts "booms" turístics, i cada una d'elles ha tingut unes característiques pròpies on l'activitat s'ha anat reconvertint, aconseguint conquerir diferents espais físics on l'activitat encara no havia arribat.

No crec que sigui necessari, pel que m'agradaria explicar-vos, entrar en el detall d'aquesta evolució. Les característiques actuals d'urbanització de l'illa les coneixem de sobra i segurament tots en tinguem una idea al respecte ja que hi ha hagut entitats, com per exemple Terraferida i d'altres, que s'han dedicat a mostrar imatges prou aclaridores de la situació actual d'urbanització del territori.

Font: Pau (Pau per tots).
2003. Diario de Mallorca

Està clar que el fenomen urbanitzador ha ocorregut a uns espais o a uns municipis més que a altres, però tot això s'ha fet, sembla ser, sense pensar en la suficiència de recursos naturals present i futura.

Fins a aquest punt ja han sortit les dues paraules / conceptes clau més importants del que m'agradaria transmetre:

- Ciutat
- Urbanització

Que son determinats pel que vull explicar.

Tornat als intents de delimitació metropolitana de la ciutat de Palma, vam provar de fer diferents aproximacions:

- Una d'elles és en relació a la mobilitat, de tal manera que s'ha analitzat el moviment pendular de mobilitat residència treball dels treballadors.
- També en relació amb la taca urbana o el continu urbà de la ciutat, fins on s'estén.
- En relació a l'evolució de l'assentament de la població al voltant de Palma.
- En relació a la jerarquia de l'activitat comercial, és a dir, on es troben i com ha anat canviant la localització en la ubicació de serveis específics, els quals, en teoria, aquests han tingut tendència històricament de localitzar-se a nuclis de major població, on podia haver-hi més demanda.

A partir d'aquestes diferents aproximacions va ser la manera mitjançant la qual es va intentar donar resposta a la pregunta inicial entorn a l'abast de la ciutat de Palma. Disculpau que per la brevetat de la intervenció no entri en matèria, però pel cas que pertoca crec que no és necessari, i són més interessants reflexions posteriors.

La conclusió de la feina feta va ser la següent:

“No és que la ciutat de Palma s'hagi estès per tota l'illa, sinó que l'illa sencera s'ha convertit tota ella en una ciutat”

Està clar que amb mitjançant aquesta afirmació no es nega la macrocefàlia o “el pes excessiu” de la ciutat de Palma dins el sistema urbà mallorquí, sinó que exposa que s'ha produït amb els

anys una evolució de la dispersió no només de la urbanització [relacionar-ho d'alguna manera amb el comentari anterior de "les característiques actuals d'urbanització de l'illa"], sinó també de la població, de la mobilitat i de l'activitat comercial, sobre tot el territori i no necessàriament lligada amb la ciutat de Palma com a centre. És l'illa que ha adquirit característiques que els hi són pròpies a les ciutats.

És d'aquí on surt el concepte Ciutat-illa.

Un dels principals problemes que he tingut alhora d'explicar la meua recerca un cop conclusa als seus inicis, ha estat precisament entorn a la confusió entre els conceptes de territori densament urbanitzat i la pròpia concepció de ciutat. Molta gent, amb el concepte Ciutat-illa, s'imaginava el següent:

Ara bé, aquest no era la finalitat del concepte.

És doncs a partir d'aquí des d'on m'agradaria començar la part de la meua aportació més reflexiva o propositiva a aquesta jornada.

- a. El concepte d'urbanització, arribats al punt al que s'ha arribat a l'illa de Mallorca, és un concepte negatiu, en el sentit que no hi ha equilibri amb els recursos necessaris per mantenir tantes necessitats de consum (Penso principalment amb l'aigua, en segon lloc amb la generació de residus, entre d'altres).
- b. El concepte "ciutat-illa" va ser rebut inicialment com a la certificació de que la urbanització ho havia devorat tot.

En certa manera, aquesta confusió va ocórrer perquè sovint la concepció de Ciutat du associades certes característiques negatives:

- Alta densitat de població
- D'urbanització
- De consum de recursos
- De congestió de tràfic
- De contaminació
- Entre altres.

Ara bé, el que vull transmetre, i això ja comença a teixir lligams amb possibles polítiques contra el canvi climàtic, són les característiques positives de la ciutat encaixades en la realitat actual del sistema urbà actual de l'illa de Mallorca i amb perspectives d'optimitzar-lo.

Com tots sabem, un nucli urbà apareix en funció de la localització de la població i l'aparició d'activitat econòmica. I aquesta evoluciona cap a un centre més complex amb localització de serveis de cada cop més especialitzats, tant públics com privats.

A partir d'aquí, i fruit de la relació entre els diferents centres urbans es generen dinàmiques de mobilitat residència-treball, residència-oci, entre d'altres.

Amb la feina feta podem afirmar que el sistema urbà de Mallorca compta amb diferents nuclis que han agafat rellevància i s'han convertit en centres generadors d'atracció que ordenant-los adequadament es podria redefinir la mobilitat de l'illa fent que les principals necessitats dels ciutadans es poguessin cobrir en pocs quilòmetres de distància dels nuclis de població més petits. Les dimensions són idònies.

De fet, ja hi ha aquest concepte de "la ciutat dels 15 minuts" on es cerca que a 15 minuts a peu o en bicicleta des de casa, els habitants de la ciutat puguin tenir accés a la majoria de les seves necessitats essencials. Vindria a ser l'extrapolació d'aquesta concepció amb uns distàncies òptimes entre varis nuclis urbans, coberta mitjançant una xarxa eficient de transport públic.

La urbanització dispersa és la forma mitjançant la qual es necessiten consumir més recursos per poder dur el dia a dia endavant. Anem a posar límits al sòl rústic, a ordenar els nuclis urbans i a interconnectar-los.

- c. Així, si certament ordenéssim l'illa de Mallorca en base en com ens agradaria que funcionés una ciutat, pensant amb les seves centralitats, protegint certs àmbits d'una major expansió de la urbanització, distribuint serveis públics i potenciant als privats, servint de bones connexions amb una xarxa eficient de transport públic, es podria optimitzar el consum de recursos, i enfocar el futur de l'illa des de l'eficiència.

Aquesta és la meva contribució que esper que aporti a les reflexions posteriors.

Una salutació i disculpau que per motius de salut no hagi pogut gravar el vídeo.

Margalida Mestre

08 de gener de 2022